

Alles wat er Was

Bibliografische gegevens

Auteur: Hanna Bervoets

Jaar van uitgave: 2013

Plaats van uitgave: Amsterdam

Uitgever: Atlas

Samenvatting

Merel is tv-redactrice en op een normale zondagmiddag willen zij en haar collega's (Leo de presentator, Barry en Lotteke de cameravrouw) in een schoolgebouw een programma opnemen, waarin het kind Joeri een hoofdrol zal spelen. Hij is een erg slim jongetje en hij blinkt uit in wiskunde (maar hij is niet hoogbegaafd). Ook de leraar van Joeri, Kaspar en Joeri's moeder Natalie worden gefilmd. De opnames zijn nog maar net begonnen, als er een enorme knal buiten klinkt. Op last van de autoriteiten moet iedereen blijven zitten waar hij zit. Merel zit vanaf dat moment met nog zeven anderen (inclusief de schoonmaker van de school Kaylem) opgesloten in het gebouw waar een ondoordringbare dikke mist omheen hangt. Niemand weet wat er exact aan de hand is, maar ze besluiten de instructies op te volgen en te blijven zitten waar ze zitten. De opladers van de mobiele telefoons liggen helaas thuis, internet ligt er natuurlijk ook uit, maar er is voorlopig water, de elektriciteit doet het en er is genoeg te doen in de school om verveling te voorkomen.

Merel vindt bij een rondgang door de school een agenda van een meisje, dat Melissa heette. Die agenda gaat ze min of meer als dagboek gebruiken om de dagen van elkaar te kunnen onderscheiden. Boven alle hoofdstukken staat dan ook vermeld de hoeveelste dag het is dat de mensen in het schoolgebouw zitten. Een van de acht, de cameravrouw Lotteke, besluit al snel de gevaarlijke buitenwereld in te gaan. De andere zeven zijn Merel, Barry, Leo, Natalie en haar zoon, de 8-jarige Joeri, Kaspar (de onderwijzer van Joeri) en Kaylem (de conciërge van de school). Eerst slapen ze met z'n allen in de gymzaal maar nadat Lotteke weggegaan is, besluiten ze de lokalen zo te verdelen dat iedereen een andere kamer heeft, alleen Joeri en Natalie slapen op dezelfde kamer. Ze hebben helemaal geen contact met de buitenwereld en ze vragen zich natuurlijk wel af wat er buiten is gebeurd. Leo is populair onder de bewoners. In het begin draait alles om het jongetje Joeri dat het leven in de brouwerij brengt. Hij zorgt dat er gespeeld wordt. Maar gaandeweg komen er spanningen onderling. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met het verdelen van voedsel en de behoefte aan seks. Op dag 21 vindt Merel een buisje waarin medicijnen hebben gezeten voor iemand die onder grote psychische spanningen lijdt (de afkickverschijnselen van deze medicijnen worden vergeleken met krankzinnigheid). Ze vertelt dat wel tegen Barry, die een van haar beste collega's is. Hij vermoedt later in het verhaal dat ze van Natalie zijn. Dan valt de elektriciteit uit, wat ook weer voor spanningen zorgt. Natalie brengt vaak de nachten door in het lokaal van Kaspar, de onderwijzer van Joeri. Joeri voelt zich dan buitengesloten en zoekt zijn toevlucht tot Merel. Hij komt een nacht bij haar slapen en vraagt haar steeds om iets samen te doen. Ze begrijpt later dat hij dit doet om zijn moeder een beetje jaloers te maken. Hij vraagt Merel met hem het mattenspel te spelen, bedacht door de sportieve Leo. Daarbij glijdt hij met een mat van de trappen in de school. Maar wanneer Merel eindelijk daarmee instemt, gaat het goed mis. Omdat het Merel gevaarlijk lijkt, besluiten ze alleen de mat van de trap af te gooien, maar Joeri dondert van de trap en het ziet er akelig uit. Zijn arm heeft een open, gecompliceerde breuk. De arm wordt zwart en moet worden geamputeerd. Dat doet Kaspar met het keukenmes. Merel veegt de bloedvlek van de trap, maar vindt meteen een nieuw kokertje van medicijnen. Natalie is woedend vanwege het gebeurde, maar eigenlijk is ze zelf ook een beetje schuldig door 's nachts naar Kaspar te gaan.

Natalie en Kaspar nemen het besluit het schoolgebouw te verlaten. Ze nemen Joeri met zich mee in een in elkaar geflanste draagdoek van vuilniszakken. Natalie behandelt Joeri nog alsof hij leeft, maar wanneer Leo afscheid neemt voelt hij dat het lichaam al helemaal koud geworden is en dat Joeri al overleden is. Voor hun vertrek confronteert Barry Natalie met het kokertje, dat Merel hem gegeven heeft. Dat gebeurt allemaal omstreeks de dagen 50 tot en met 55. Een dag later slapen Merel en Leo voor het eerst met elkaar. De dagen daarna gebeurt dat weer, maar Merel zorgt ervoor dat ze altijd vroeg weer weggaat bij Leo, want ze wil niet dat de anderen iets merken. Wanneer ze een nacht wil overslaan en niet bij Leo wil slapen loopt ze langs zijn lokaal en hoort ze twee mannen hijgen. Leo en Barry hebben dan ook seks met elkaar, wat ze wel vaker hebben.

Op dag 72 is het 12 november en dat is de verjaardag van Merel. Ze wordt 29 jaar. Van Leo, Barry en Kaylem krijgt ze een bloembol te eten. Ook nodigt Kaylem haar uit in zijn lokaal: ze krijgt als cadeau een ketting die hij zelf gemaakt heeft. Hij maakt overigens heel veel kettingen tegen de verveling. Hij vertelt haar over zijn verleden als vluchteling. Op dag 84 poken Barry, Leo, Kaylem en Merel. Dit doen ze erg vaak tegen de verveling. Als prijs hebben ze dit keer een massage afgesproken. Barry verliest en Merel wint. Wanneer Barry Merel masseert, vraagt hij haar over Leo, Barry wordt zo jaloers dat hij zich verliest in jaloersheid en hij stikt hij merel bijna.

Merel slaapt iedere nacht met Leo. Ze heeft een vreemd soort buikpijn. De lezer vermoedt op dat moment wel dat ze zwanger zal zijn. Dat verhoogt ook de onderlinge spanningen, want Barry weet dus intussen van Merel en Leo. Hij is verliefd op Leo, maar vermoedt dat dit niet wederzijds is. Hij wil dan niet verder leven en weigert te eten en te drinken. Merel verzorgt hem nog een tijdje. Merel krijgt een geschreven brief van Barry: hij wil niet verder leven. Hij zegt dat hij nooit pillen heeft geslikt. Leo vertelt Merel dat Barry hem ook een brief heeft geschreven, maar die wil hij niet laten lezen. Merel plant het zo uit dat ze de brief van Barry aan Leo gaat zoeken terwijl hij onder de douche staat. In de brief deelt Barry aan Leo mee dat hij verliefd op hem is, maar dat hij begrijpt dat hij voor Merel kiest. Daarmee is het doel in zijn leven voorbij. Hij vraagt of Leo de brief terug kan geven als zijn gevoelens wederzijds zijn en hem kan houden als hij gevoelens heeft voor Merel. Hij houdt de brief. Merel zegt overigens geen gevoelens voor hem te hebben in haar dagboek.

Merel is intussen zwanger: dat kan alleen van Leo zijn en in haar dagboek richt ze zich nu tot "je", met wie ze haar ongeboren kind bedoelt. Die wil ze voor later vertellen wat er allemaal gebeurd is.

Omdat Barry al die tijd er zo op heeft gehamerd dat de pilletjes van Natalie waren en haar bijna heeft vermoord, denkt Merel nu dat ze juist van Barry waren.

Barry sterft en het lijkt erop dat Kaylem hem een handje heeft geholpen. Als Merel de kamer van Barry bezoekt, ziet ze hem dood liggen en ontdekt ze onnatuurlijke wonden waaruit bloed getapt is en ze ontdekt dat Barry's benen eraf zijn gesneden. Merel is enkele dagen niet goed bij bewustzijn en als ze wakker wordt, blijkt dat Kaylem en Leo begonnen zijn aan de het eten van Barry. Ze zijn aan zijn benen begonnen. Volgens Leo smaakt het vlees hetzelfde als de Peruaanse cavia die hij ooit eens voorgezet heeft gekregen. Merel neemt later wraak door Kaylem te wurgen met de ketting die ze ooit van hem had gekregen voor haar verjaardag. En omdat het voedsel na al die dagen natuurlijk op is, beginnen ze ook te knagen aan het vlees van Kaylem.

In een van de laatste dagboekhoofdstukken (dag 124) vertelt Leo dat hij in North Dakota verslaafd is geraakt aan de pillen. Hij had vijf kokers bij zich toen hij in het schoolgebouw aankwam. Hij gaat naar buiten om hulp te zoeken voor merel en haar ongeboren kind.

Hij is inmiddels acht dagen weggebleven en nog steeds weg. Al zijn bezittingen heeft hij meegenomen. 'Het enige bewijs van zijn bestaan zijn vijf kokers. 'Want ik heb alles wat er was in één keer genomen.' Hier neemt Merel een overdosis van de pillen waardoor ze in een soort droom/illusie terecht komt. In de droom is merel in North Dakota.

Titel, ondertitel en motto

'Alles wat er Was' lijkt te duiden op de situatie vóór de knal, die de oude situatie wordt genoemd. In de nieuwe situatie verlangt men terug naar de dingen van vroeger: het leven van vakantie en werk. De titel komt letterlijk in het boek naar voren bij het fragment met de pillen: 'Want ik heb alles wat er was in één keer genomen'. Het kan dus ook verwijzen naar de pillen en daarmee de moeilijke tijden waarin Merel terecht kwam en haar vreemde illusies van daarna.

Het boek bevat geen ondertitel en geen motto.

Thema, motieven en idee

Het **thema** van het boek is isolatie. Acht mensen zitten als het ware opgesloten, sommige van hen voor een langere tijd. Ze hebben weinig voedsel en even weinig hoop. Het boek gaat over die isolatie, hoe de personages ermee omgaan en wat daarvan de (vooral mentale) gevolgen voor hen zijn.

De motieven van het boek zijn:

Liefde: Merel slaapt vaak met Leo. Ook heeft Leo af en toe seks met Barry en Natalie met Kaspar. Barry heeft gevoelens voor Leo en Leo voor Merel. Natalie en Kaspar hebben waarschijnlijk ook gevoelens voor elkaar.

Overleven: Er is weinig eten in de school aanwezig. Ook is er geen internet en op een gegeven moment valt de elektriciteit uit. Allemaal proberen de opgesloten te overleven en hopen ze op een toekomst waarin ze weer veilig de buitenwereld in kunnen.

Dood: Joeri sterft doordat hij van de trap valt. Ook Barry sterft door een gebrek aan eten en drinken en wellicht door Kaylem. Ook Kaylem sterft omdat Merel hem vermoordt.

Mysterie: Merel vindt pillenkokertjes en vraagt zich af van wie die zijn. Door het boek heen worden er verschillende mensen verdacht of beschuldigd. Pas op het einde komt men erachter van wie ze waren.

De idee van het verhaal is dat mensen door langdurige opsluiting en een gebrek aan voedsel over gaan op een overlevingskans modus. De isolatie en schaarste zorgt voor onderlinge spanningen en mentaal conflict.

Opbouw

Het verhaal bevat vijf delen (elk beginnend met een afbeelding van meerdere lijsten in elkaar, waarvan bij elk nieuwe hoofdstuk drie verdwijnen). Hoofdstukken hebben als titel de hoeveelste dag het dan is. Het verhaal is absoluut niet chronologisch; de dagen staan helemaal door elkaar. Er zijn geen flashbacks en geen flashforwards, tenzij je de vreemde volgorde zo ziet (zó, dat bijvoorbeeld dag 5, die in het boek volgt op dag 91, als een flashback gezien kan worden omdat het eerder gebeurt dan het voormalige). Er is geen proloog en geen epiloog. Er is sprake van een ab ovo of een in medias res. Het eerste hoofdstuk is dag 91, dus de knal is al gebeurd, waardoor het een in media res zou kunnen zijn. Echter is er wel een soort inleiding van de situatie waarin de karakters zich nu bevinden, waardoor het toch weer een ab ovo zou kunnen zijn. Het einde is open, maar kan ook als gesloten worden gezien; nog niet alle vragen worden duidelijk beantwoord, deels omdat sommige scènes door iedereen anders geïnterpreteerd worden. Wel is het zo dat het meeste

conflict al is geweest: bijna iedereen heeft de school verlaten of is dood en het vraagstuk van de pillen is opgelost.

Personages

Merel: Merel is de hoofdpersoon van het boek. Ze werkt als redactrice bij de tv. Ze zit veel op haar kamer, schrijft in haar gevonden agenda en heeft vaak seks met Leo. In het begin sliep ze vaak bij Barry. Op een gegeven moment komt ze erachter dat ze zwanger is. Op het eind van het boek zegt ze heel veel pillen in één keer te hebben geslikt. Daarvoor hallucineerde ze en kreeg ze rare dromen. Ze heeft er per ongeluk voor gezorgd dat Joeri doodviel en ze heeft Kaylem vermoord omdat hij Barry had vermoord en over was gegaan op kannibalisme. Vervolgens ging ze dat zelf ook. Het verhaal dat ze vertelt, schrijft ze aan haar ongebooren kind.

Barry: Barry was, in de oude situatie, een collega van Merel. Hij is vrij humoristisch, maar dat zwakt later af. Hij heeft seks met Leo en wordt verliefd op hem. Omdat hij meer wil weten over Leo en Merel, stelt hij Merel veel vragen tijdens de massage en probeert hij haar daarna uit woede of jaloezie te stikken. Later komt hij niet veel zijn kamer uit en eet hij niet meer. Hij zwakt af en Kaylem maakt er vermoedelijk een einde aan. Hij snijdt zijn benen af zodat ze weer te eten hebben.

Leo: Leo is een sportieve en sociale presentator. Hij sport nog veel in de gymzaal en iedereen bewondert hem. Later heeft hij seks met Merel en met Barry en ontwikkelt hij gevoelens voor Merel. Uiteindelijk blijkt dat hij degene is die de pillen heeft gebruikt, omdat hij niet goed tegen de gevolgen van zijn populariteit kon en een slechte tijd had toen hij in North Dakota ging basketballen.

Joeri: Joeri is een achtjarig kind dat om zijn wiskundetalent wordt uitgenodigd voor een programma. Hij laat zich vaak voorlezen, speelt spelletjes met de andere 'gevangenen' en leert basketballen van Leo. Wanneer hij met Merel op een mat van de trap wil glijden, valt hij en komt hij in een pijnlijke positie terecht. Daarna blijft hij niet lang meer in leven. Natalie en Kaspar nemen zijn lichaam mee wanneer ze vertrekken.

Natalie: Natalie is de moeder van Joeri, die mee was voor de opnames. Ze ontwierp laptophoezen voor haar werk. Ze heeft vaak seks met Kaspar en vertrekt later met hem en haar dode zoon.

Kaylem: Kaylem is een engelstalige vluchteling die als schoonmaker in de school werkt. Na de knal gaat hij nog vaak door met schoonmaken. Ook begint hij kettingen te rijgen, waarmee zijn lokaal op een gegeven moment volhangt. Hij kan goed zingen en houdt zich ietwat afwezig van de groep. Wanneer Barry verzwakt is, snijdt hij zijn benen eraf omdat kannibalisme hem de enige oplossing leek voor het voedseltekort. Later wordt hij door Merel gewurgd met een ketting.

Lotteke: Lotteke was de cameravrouw die de opnames zou maken. Ze verlaat de school al naar een paar dagen. Op haar camera, die achterbleef, stonden verschillende fragmenten, waaronder de knal.

Kaspar: Kaspar was de leraar van Joeri, die ook mee zou doen aan de opnames. Hij heeft seks met Natalie en vertrekt later met haar en een dode Joeri de buitenwereld in.

Perspectief

Het verhaal is geschreven in de ik-persoon, uit het perspectief van Merel. Dit is waarschijnlijk zo gedaan omdat Merel alles observeert en erover schrijft. Wanneer ze er achter komt dat ze zwanger is wordt er aan 'je' geschreven. Dit het ongeboren kind van Merel.

Historische tijd, tijdsduur en tijdsverloop

Het verhaal speelt zich hoogstwaarschijnlijk in de 21^e eeuw af, omdat het daar ook in is geschreven. Ook omdat er gesproken wordt over u2, Bon Jovi, Bruce Springsteen, Aerosmith, Guns 'N Roses en computers, stroom, liga, luxaflex, YouTube en camera's.

De tijdsduur is 145 dagen. De hoofdstuktitels zijn als volgt: 'dag' en een getal. De tijdsduur valt daar dus gewoon aan af te lezen.

De verteltijd is zo'n 8 uur. Het boek bestaat uit 284 bladzijdes en is vlot geschreven.

Plaats en ruimte

De **plaats** waar het verhaal zich afspeelt is niet bekend. Het is waarschijnlijk in een stad omdat Merel het heeft over rondrijden over snelwegen met Texaco's en McDonald's en omdat er gesproken wordt over veel lantaarnpalen langs de weg. De personages komen meer stads over en ook de vele lichtjes en bedrijven langs de weg doen, zoals die zijn beschreven, denken aan een stad.

De **ruimtes** waar de verschillende scènes zich afspelen zijn de school (en daarbinnen de gymzaal, de douches, de kleedruimtes, de lokalen, de gangen, de trap, de lerarenkamer en de bibliotheek). De (hallucinatief-/droom-)scene in North Dakota speelt zich af in het huis van Leo en Merel.

Genre

Alles wat er Was is een psychologische roman. Gevoelens, relaties en spanningen tussen mensen onderling worden benadrukt en uitvoerig beschreven.

Literaire stroming

Het boek behoort tot het post-modernisme. Er vindt vermenging van feit en fictie plaats, de dromen en illusies van Merel lijken echt dus begin je te twijfelen of dat echt gebeurt of daadwerkelijk een illusie is.

Mening

Ik vind Alles wat er Was een zeer goed boek. De zinnen zijn mooi en lezen vlot. De verhaallijn staat me ook aan, het is best origineel en niet standaard en omdat het spannend is en ook een beetje luguber en apart. De aparte volgorde van het verhaal maakt het soms wel wat verwarrend maar dit is een goede weergave van hoe de karakters zich een beetje voelen. Ik vind het wel jammer dat je niet echt veel te weten komt over de karakters. Ik vind de illusie scènes wel ingewikkeld maar ze schetsen een goed beeld wat er allemaal gebeurt wanneer je in isolatie verkeert.

